

YTTRANDE

2016-03 11

Dnr Ku2015/02481/KL

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråds yttrande avseende Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design (SOU 2015:88)

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) är Sveriges största museiförening med 539 medlemsmuseer (2016-02-29). Medlemmarna i föreningen rekryteras från orter över hela Sverige. ArbetSam har i samarbete med Arbetets museum identifierat 1 463 museianläggningar i Sverige. Driftsformerna för dessa museer är mycket varierade. Här finns enskilda föreningar, stiftelser, privatpersoner och företag som sköter den vardagliga driften. Ägandeförhållandena är minst lika mångfacetterade med föreningar, stiftelser, kommuner, företag och privatpersoner som ägare. Huvudparten av arbetslivsmuseerna drivs av ideella krafter.

Bakgrund

På arbetslivsmuseerna berättar man om människor, deras liv och deras drömmar och om arbetets vardag men också om maskiner och teknik. Gemensamt för arbetslivsmuseerna är att man huvudsakligen arbetar med den senare delen av 1800-talets och 1900-talets historia. Under den perioden utvecklades Sverige till ett industriland. Industrianläggningarna i Sverige lokaliserades till strömmande vatten och dammar där det fanns tillgång till vattenkraft. Sveriges industrialisering skedde därigenom på små orter som sedan utvecklades till större bruksorter. Ett exempel för utvecklingen av industrisamhället och handeln var landets goda förutsättningar till sjötransporter på inre vattenvägar och en lång kust. Hamnar kom att byggas i kustsamhällena. Idag finns tyvärr inte en enda kulturhamn i landet kvar då flera av dem har omvandlats till sjönära bostadsområden.

Många industrianläggningar har bevarats och visas idag upp som arbetslivsmuseer. Dessa museer drivs till största delen av ideellt arbetade personer som berättar om den egna bygden och människorna som var verksamma där. Detta har varit möjligt genom de lokala museibyggnas enträgna, tålmodiga och uppoffrande arbete. Det skulle vara omöjligt att förstå hur Sverige utvecklats det land det är idag, utan dessa ideella krafter. I den svenska museiskatten finns idag 1 463 arbetslivsmuseer som förmedlar industrisamhällets kulturarv.

ArbetSam är en museiförening som organiserar arbetslivsmuseer. Bevarandet av industrisamhällets kulturarv har i mycket stor omfattning överlåtits till civilsamhällets organisationer. Där finns de kunskaper och resurser som krävs för ett långsiktigt och hållbart bevarande av kulturarvet. ArbetSam arbetar för en vidare tolkning av industrisamhällets kulturarv genom att betona produktionens, sociala, politiska och kulturella sammanhang.

Synpunkter på betänkandet Gestaltad livsmiljö - en ny politik för arkitektur, form och design (Ku 2014:02)

ArbetSam anser att det är av vikt att beakta arbetslivsmuseerna och ideella krafterna i utformandet av en ny politik för arkitektur, form och design.

Cirka 15 000 människor jobbar ideellt på arbetslivsmuseerna som tillsammans har cirka 10 miljoner besökare årligen. Arbetslivsmuseerna finns framför allt på mindre orter, bruksorter och landsbygd runt om i landet. De människor som driver och besöker arbetslivsmuseer har den statligt finansierade kulturen svårt att nå genom andra kanaler. Att nå arbetslivsmuseerna och deras publik med erbjudanden om att vara en del av förverkligandet av kulturarvspropositionens intentioner ger en enorm uppväxling på utfallet av den statligt finansierade kulturen.

Det är av yttersta vikt att arbetslivsmuseerna stärks av förslag i en ny kulturpolitik och den kommande kulturarvspropositionen då arbetslivsmuseerna är de mest effektiva kulturarvsaktörerna vi har i landet.

Det är också viktigt att man vid stadsplanering och infrastruktursatsningar beaktar kulturarvets betydelse så att vår industri- och transporthistoria kan synliggöras.

Man pratar idag om det dubbelt dolda - det är mindre bruksorter där industrisamhällets kulturarv ofta finns. Bruksorterna har idag många gånger förlorat grundläggande förutsättningar för ett levande samhälle. På så sätt blir orten isolerad.

ArbetSam anser att det är av vikt att inte glömma bort de mindre bruksorterna ute i landet.

Idag finns en kulturmiljölag som sällan beaktas. I upphandlingar, utredningar och inventeringar av miljöer finns en tendens att inte beakta kulturmiljön. ArbetSam anser att nuvarande kulturmiljölag bör beaktas i förslag för ny politik för arkitektur, form och design.

6. Förslag till nya nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Vi instämmer i att det är viktiga punkter att fokusera på samverkan, inkluderande, demokratiskt, kvalitet och kunskapsutvecklings perspektiv för de nationella målen.

9. Höjd kompetensnivå inom offentlig upphandling

Vi instämmer att kompetensnivån behöver höjas. Mindre kommuner har bristande kompetensnivå i upphandling av tjänster in konstområdet. Det gör att alla medborgare inte får tillgång till kvalitativ konst. Arbetslivsmuseer och civilsamhället är inte sällan exkluderade i en upphandlingsprocess.

10. Kunskap, kompetens och samverkan

Vi instämmer i att alla medborgare behöver få tillgång till mer kunskap och kompetens samt att ges möjlighet att delta i demokratiska processer.

Lovisa A. Grentzelius, verksamhetsutvecklare

På uppdrag av
Anders Lind, ordförande